

Директорът на Издателството Емил Спахийски запозна просветния министър Георги Вълчев с възможностите на новия сайт

Началникът на РУО – София-град, д-р Елеонора Лилова връчи на „Аз-буки“ грамота за принос към столичното образование

Науката вече е на един клик разстояние

Национално издателство „Аз-буки“ представи новия сайт на своите девет списания, който осигурява отворен достъп до всички статии в тях

Стела МАРИНОВА

Близко 8500 публикации на над 6000 автори, публикувани в деветте научни списания на Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, са свободно достъпни в новия сайт за отворена наука на Издателството journals.azbuki.bg. Той е резултат от успешното партньорство между Министерството на образованието и науката и „Аз-буки“ и бе представен официално на 18 юни.

Събитието бе открито от директора на Издателството Емил Спахийски, а заместник-директорът Венцислав Генков запозна присъстващите с функционалностите на портала за отворена наука.

На представянето присъстваха министърът на образованието и науката проф. Георги Вълчев, изпълнителният директор на Националния център за информация и документация Ваня Грашкина-Минчева, директорът на дирекция „Наука“ към МОН Янита Жеркова, началникът на Регионалното управление на образованието – София-град, д-р Елеонора Лилова, директорът на столичното 51. СУ „Елисавета Багряна“ д-р Веселин Стефанов, представители на научната и академичната общност.

Приветствие отправи министърът на образованието и науката проф. д-р Георги Вълчев. „Сътрудничеството на Министерството на образованието и науката с Издателство „Аз-буки“ е ключово за повишаване на видимостта на българската наука“, заяви той.

По думите му дълго време науката бе разделяна и се специализираше в различни научни направления и полета. Тенденцията вече е обратна и тепърва ще нараства значението на интердисциплинарните изследвания, на тези, които могат да представят постиженията в една научна сфера в широкото поле на цялостното знание.

Зам.-директорът на Издателството Венцислав Генков представи новия сайт

„Бъдещето принадлежи на отворения достъп. В следващите години това ще повиши и видимостта на българската наука. Ще я направя много по-конвертируема, по-органична част от световните научни изследвания. Това е цел, която ще продължим да преследваме в следващите години“, подчерта министър Вълчев.

Той допълни, че това е ключово и за повишаване на качеството на обучението. „Няма как да повишаваме качеството, ако не развиваме научните изследвания, публикациите, тъй като непрекъснато има новости, които трябва да се следят и да влизат в реалното обучение“, посочи министърът.

Проф. Вълчев изрази благодарност за усилията, които екипът на „Аз-буки“ е положил за реализацията на портала, и отправи обещание за още по-ползот-

ворно сътрудничество през следващите години.

Поздравителен адрес изпрати президентът Илияна Йотова, която поздравява „Аз-буки“ за новия портал на научните списания на Издателството.

„Създаването на тази модерна дигитална платформа е значима стъпка към по-широк, равнопоставен и улеснен достъп до научното съдържание, публикувано от Издателството. Адмираiram последователните усилия на екипа Ви за утвърждаването на съвременните стандарти в научната комуникация и за адаптирането на българската научна общност към динамиката на дигиталната среда“, посочва държавният глава.

Президентът Йотова изразява увереност, че новият портал ще допринесе за по-активното включване на българска-

journals.azbuki.bg

Платформата обединява

8495

научни публикации на

6027

автори.

Базата данни съдържа близо

25 000

ключови думи,

генерирани в научните статии.

та научна продукция в международното научно пространство.

Държавният глава пожела на екипа на „Аз-буки“ последователност и още много успехи в работата за утвърждаване на българската наука и образование в дигиталната епоха.

„Усилията ни са насочени към развитието на отворената наука в България и към по-широкото разпространение на българските научни изследвания“, каза при представянето на портала директорът на Издателството Емил Спахийски.

Той посочи, че през 2025 г. между Министерството на образованието и науката и НИОН „Аз-буки“ е подписано споразумение за партньорство, чиято основна цел е да осигури отворен достъп до научните публикации на Издателството. То обхваща три основни направления.

„Първото направление е създаване на техническа среда, която да позволи всички близо 9000 статии да бъдат обезпечени. Другите две направления са свързани с осигуряване на отворен достъп, поддър-

По време на събитието се проведе и дискусия на тема „Предимствата на отворената наука за българската научна общност“, в която се включиха представители на МОН и НАЦИД, учени и педагогически специалисти

жане и регулярно допълване на базата с научни текстове и изграждане на устойчива инфраструктура за тяхното съхранение и популяризиране“, заяви Спахийски.

Директорът на Издателството подчерта, че науката трябва да бъде отворена за хората и за учените и Издателството прави именно това чрез новия портал.

„Отвореният достъп премахва бариерите пред научното знание и дава възможност научните публикации да достигат свободно до изследователи, преподаватели, студенти, институции, бизнес и общество. Всеки може да влезе в портала и да разбере, че българите създават наука. Това улеснява откриването, използването и споделянето на научните резултати, като същевременно повишава тяхната видимост и цитируемост“, заяви директорът на Издателството.

Статистиката сочи, че между 50% и 60% от новите научни публикации в света вече се публикуват с отворен достъп, като делът им продължава да расте. При някои големи издатели всяка втора научна статия вече е с отворен достъп (Open Access). „При нас всяка статия ще бъде с отворен достъп“, подчерта Спахийски.

Систематичен преглед на 134 международни изследвания показва, че в близо 72% от случаите публикациите с отворен достъп имат предимство по отношение на цитируемостта или поне в определени научни области и подгрупи от публикации.

В световен мащаб броят на научните публикации, индексирани в международните бази данни, е нараснал от около 1,7 милиона през 2015 г. до над 2,5 милиона годишно през 2024 г., което прави откриваемостта и достъпността на научното съдържание все по-важни.

„За българската наука отвореният достъп е важен инструмент за по-успешно присъствие в международното научно пространство. Той създава условия българските изследвания да бъдат по-лесно намирани, четени и използвани по света, насърчава научното сътрудничество и гарантира, че знанието, създадено с обществен ресурс, е достъпно за всички. Науката в България се подкрепя от държавата и тя трябва да бъде достъпна за всички“, каза Емил Спахийски.

Заместник-директорът на Издателството Венцислав Генков представи новия портал на научните списания и възможностите, които той предоставя на авторите, редакторите и читателите.

Той обясни, че най-голямото предимство на новия портал е, че за първи път е осигурен отворен достъп до пълния архив на деветте научни списания на издателството – „Математика и информатика“, „Педагогика“, „Български език и литера-

Снимки Крум Стоев

тура“, „Обучение по природни науки и върхови технологии“, „Професионално образование“, „Философия“, „История“, „Чуждоезиково обучение“ и „Стратегии на образователната и научната политика“. Съдържанието може да бъде открито по списание, година, брой, автор или ключова дума само с няколко клика, като са достъпни публикации от архива на „Аз-буки“ от 2021 г. насам.

„Платформата обединява 8495 научни публикации на 6027 автори. Базата данни съдържа близо 25 000 ключови думи, генерирани в научните статии“, посочи Генков.

Той обясни, че в началото екипът си поставя три основни цели – свободен достъп до научното знание, по-добра откриваемост на публикациите и по-висока международна видимост на българската наука.

Досега статиите в научните издания на „Аз-буки“ се публикуваха под формата на PDF, което затрудняваше тяхната четивност. С новия портал за отворена наука всяка от публикуваните в платформата статии е машинно прочетена и приведена в подходящ вид с помощта на четирима редактори.

„Платформата е повече от дигитален архив. Всяка статия е представена със своите метаданни. Включени са и информация за автора, резюме, ключови думи, DOI идентификатор“, обясни заместник-директорът. Това улеснява откриването, използването и правилното цитиране на научните публикации.

„Нашата амбиция е този портал да се превърне в устойчив инструмент за популяризиране на българската наука, за подкрепа на научната общност и за по-силно

то присъствие на българските изследвания в международното научно пространство“, заяви заместник-директорът.

Той не пропусна да благодари на всички, които са работили по реализирането на проекта – на екипа от програмисти, редактори и специалисти от НИОН „Аз-буки“, както и на колегите от дирекция „Наука“ на Министерството на образованието и науката за подкрепата и доброто сътрудничество през целия процес.

Генков очерта и други важни стъпки в публикационната дейност на Издателството. То вече е член на българския портал за отворена наука. „Надявам се до края на есента целият ни архив от метаданни да бъде достъпен и там“, посочи още Генков.

Част от усилията на „Аз-буки“ за повишаване на международната видимост на българската наука е присъствието на деветте научни списания в CEEOL – водеща международна онлайн библиотека и архивно хранилище за пълнотекстови академични публикации в областта на хуманитарните и социалните науки.

Паралелно с работата по новия портал за отворена наука е внедрена и ScholarOne – една от най-широко използваните системи в света за управление на процеса по подаване, рецензиране и редактиране на научни ръкописи. „По този начин доближаваме българските научни списания до международните стандарти за научно публикуване и улесняваме работата на авторите, редакторите и рецензентите“, обясни ползите от работата с платформата заместник-директорът.

„След въвеждането на платформата имаме рецензенти от цял свят. Това е плюс за българската наука“, подчерта Генков.

Той допълни, че статиите в списание „Стратегии на образователната и научната политика“ от тази година се превеждат на английски език, за да могат материалите в него да достигнат до читатели по целия свят.

След представянето на функционалностите на новата платформа на „Аз-буки“ се проведе дискусия на тема „Предимствата на отворената наука за българската научна общност“ с участието на изпълнителния директор на Националния център за информация и документация Ваня Грашкина-Минчева, директора на дирекция „Наука“ към МОН Янита Жеркова и консултанта по наукометрия на Издателството д-р Савина Кирилова.

„Отворената наука в международен мащаб помага научното знание да се споделя по бърз и лесен начин. Веднага след като нещо е публикувано, то достига до научната общност. Това може да увеличи и цитируемостта, защото достигането до съответния документ е по-лесно и съответно помага за повишаване на индекса на Хирш на учените и сътрудничеството помежду им“, каза д-р Кирилова.

Янита Жеркова посочи, че отвореният читателски достъп е част от мерките, залегнали в стратегията за развитие на научните изследвания.

„Отварянето на Издателство „Аз-буки“ към обществото и бизнеса е важна стъпка да превърнем научните списания в диамантен модел на отворена наука. Вие сте нашите диаманти“, заяви тя.

Ваня Грашкина-Минчева припомни, че предложението за създаване на български портал за наука е направено от НАЦИД. Към момента в него са достъпни над 120 000 научни публикации, предоставени от над 120 научни организации. „Благодарение на подкрепата на МОН успяхме да направим възможно автоматичното прехвърляне от институционалните хранилища на научните организации към портала за отворена наука“, посочи Минчева.

Тя посочи още, че НАЦИД печели проект към Европейската комисия за създаването на национален възел, който да бъде връзката с европейския облак за отворена наука. Чрез финансирането ще бъдат създадени предпоставки публикации в българския портал за отворена наука да бъдат видими и в европейския.